

Kommunerna i Stockholms län

Remiss av förslag att ansöka om Regionbildning i Stockholms län

Landstingsfullmäktige har i budgeten för år 2016 angett att ett arbete ska påbörjas för att i dialog med länets kommuner pröva frågan om att bilda region. En regionbildning medför att Stockholms läns landsting, förutom nuvarande arbetsuppgifter, också kommer ha det regionala utvecklingsansvaret som idag ligger på staten via myndigheten länsstyrelsen.

Fråga till remissinstanserna

Tillstyrker kommunen att Stockholms läns landsting ansöker hos regeringen om att den 1 januari 2018 få överta det regionala utvecklingsansvaret enligt Lagen om regionalt utvecklingsansvar för vissa län (SFS 2010:630) och därmed att det i Stockholms län, i likhet med flertalet andra län, bildas en region med direktvalt regionfullmäktige?

Svar önskas senast den 29 februari 2016 till Stockholms läns landsting, Box 22550, 10422 Stockholm eller e-post registrator.lsf@sll.se

Regionens geografiska omfattning enligt förslaget

Regeringen har under sommaren 2015 utsett förhandlingspersoner som ska arbeta med frågan om att förändra regionindelningen så att Sverige får färre och större regioner. Stockholms läns landsting utgår ifrån länets nuvarande utformning. Vårt län har en stabil grund för regional organisering, med 2,2 miljoner invånare och en kraftfull central regionkärna, belägen mitt i regionen. Förslaget är därför att ansöka om en regionbildning som omfattar det nuvarande Stockholms län.

Tidpunkt för förändringens ikraftträdande

Föreslagen tidpunkt för att regionbildningen träder i kraft är den 1 januari 2018. Det är den tidigaste tidpunkten som ter sig realistisk, med tanke på processen för ansökning och beslut, förberedelser för genomförande och att det är önskvärt att förändringen sker i samband med ett årsskifte. Det ger

samtidigt fördelar såväl i kommunikationen gentemot medborgarna som för de politiska partiernas nomineringsprocesser om den organisatoriska förändringen är genomförd före de allmänna valen. Det är dessutom av värde om det beslut som landstingsfullmäktige våren 2018 väntas fatta om en ny regional utvecklingsplan (RUF) kan gälla planens båda egenskaper, som regionplan och som regionalt utvecklingsprogram (RUP).

Situationen i övriga län och regeringens inställning

Ansvar för den regionala utvecklingen i landet axlas för närvarande av tio regioner, sju samverkansorgan och fyra länsstyrelser. I Stockholms län är det länsstyrelsen som har utvecklingsansvaret. Särslagstiftning för vårt län har dock gett landstinget en särskild roll som regionplaneorgan.

Ett antal landsting, utöver de tio nuvarande regionerna, har ansökt, eller förbereder ansökningar, om att bilda region och överta det regionala utvecklingsansvaret enligt Lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län (SFS 2010:630). Bland dem finns tre län (Västmanland, Västernorrland och Norrbotten) där länsstyrelsen idag har utvecklingsansvaret. Det kan därför bli så att Stockholms län blir det enda län där utvecklingsansvaret vilar på den statliga myndigheten länsstyrelsen.

Regeringen har uttalat att de landsting som så önskar ges möjlighet att bli regioner. Kommittén för ny indelning av län och landsting har också fått som en av sina uppgifter att föreslå hur det regionala utvecklingsansvaret (enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar) kan tilldelas landstinget i hela landet.

Konsekvenser för kommunerna av en regionbildning

En regionbildning i Stockholms län innebär ingen förändring av kommunernas uppgifter och ansvar. De uppgifter som tillförs landstinget hämtas från länsstyrelsen. Landstinget är inte överordnat kommunerna och det förhållandet ändras inte om landstinget får det regionala utvecklingsansvaret.

Kommunerna är tillsammans den klart viktigaste offentliga aktören för regionens utveckling. För att landstinget ska kunna fullgöra ett regionalt utvecklingsansvar krävs en utökad samverkan såväl med enskilda kommuner som med deras samverkansorgan Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) och de andra kommunala samverkansorgan som finns i delar av länet. Landstingets samarbete med kommunerna behöver utvecklas betydligt. Samverkansbehoven har dock likheter med dem som finns inom regionplaneringen, som ju inte är tvingande utan bygger på att olika aktörer arbetar tillsammans.

Det skulle kunna övervägas att formalisera samverkan mellan kommunerna

2015-11-03

och den direktvalda regionen. Så har skett i Östergötland, genom ett samverkansavtal om regionalt utvecklingsarbete som bland annat reglerar ansvarsfördelning och samverkansformer. I Västra Götalandsregionen finns ett samverkansorgan, Beredningen för hållbar utveckling, för att fördjupa samverkan mellan länets kommuner och regionen i gemensamma utvecklingsfrågor. Här diskuteras transportinfrastruktur, kollektivtrafik, kultur, miljö och andra frågor som är strategiskt viktiga. Synpunkter från beredningen överlämnas till regionstyrelsen som har att fatta de formella besluten. Remissinstanserna är välkomna att lämna synpunkter om detta. Denna typ av frågor kan också behandlas under de kommande två åren i anslutning till samrådet om ny regional utvecklingsplan för Stockholms län (RUF5).

En fördel med en regionbildning för kommunerna, liksom för andra regionala aktörer, kan vara att uppdelningen mellan landstingets regionplaneansvar och länsstyrelsens utvecklingsansvar försvinner. Den regionala utvecklingsplanen, RUF5 2010, är en regionplan som antas av landstingsfullmäktige. Men den är också strategin för länets utveckling (Regionalt utvecklingsprogram, RUP), och antas därför även av länsstyrelsen. Detta har skötts i god samverkan. Men uppdelningen av ansvar är svårförståelig för länets aktörer och det är ottydligt var olika ansvar ligger.

Konsekvenser för Stockholms läns landsting av att ombildas till region

Formellt blir landstinget region genom att Stockholms län skrivs in i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Landstinget skulle vid en ombildning behålla samtliga nuvarande uppgifter och därutöver tillföras uppgifter från länsstyrelsen i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

En förändring av landstinget till region skulle bli relativt enkel, i jämförelse med bildandet av andra regioner. I Västra Götalandsregionen och Region Skåne slog man samman flera landsting samtidigt som man tog över det regionala utvecklingsansvaret. I län där det regionala utvecklingsansvaret har flyttats från ett regionförbund till landstinget har övergången varit mer komplicerad, eftersom regionförbund som ofta även haft uppgifter när det gäller samverkan mellan kommuner, skulle avvecklas. För Stockholms läns landstings del skulle geografin bli densamma som tidigare och de organisatoriska förändringarna behöver inte bli omfattande, eftersom det rör sig om en ren överföring av uppgifter från stat till region, från länsstyrelse till landsting.

2015-11-03

Däremot skulle övergången till region kräva en förändring av landstingets självbild. Den externa kommunikationen av landstingets roll och uppgifter påverkas givetvis också. Landstinget kan benämnas Region Stockholm alternativt Stockholmsregionen. Landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen får betecknas regionfullmäktige och regionstyrelsen. Vid allmänna val ska dock begreppen Stockholms läns landsting och landstingsfullmäktige användas.

Landstinget skulle också få ännu starkare tryck på att integrera sina nuvarande verksamheter med ett regionalt utvecklingsperspektiv. Det gäller bland annat hälso- och sjukvården som, förutom sin viktiga roll för invånarnas hälsa, också är av stor betydelse som infrastruktur för forskning och utveckling och som genom sin lokalisering är viktig för hur regionens olika delar utvecklas. Det gäller givetvis också kollektivtrafiken, som är ett av de främsta instrumenten för en hållbar tillväxt i en väl fungerande region.

Ekonomiska konsekvenser

Ansvarsförändringen medför konsekvenser när det gäller fördelningen av medel inom länet mellan länsstyrelsen och landstinget. Vilka totala kostnader som uppstår har givetvis samband med ambitionsnivån, men förändringen av ansvar innebär inte i sig att nya uppgifter tillkommer i det regionala utvecklingsansvaret och de sammantagna kostnaderna för det allmänna är därför möjliga att inrymma inom befintliga ekonomiska ramar.

Innehållet i det regionala utvecklingsansvaret

Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ger ett antal landsting (bland dem Västra Götalandsregionen och Region Skåne) samt Gotlands kommun ansvaret för en rad uppgifter, som i andra län sköts av kommunala samverkansorgan (s.k. regionförbund) eller länsstyrelsen. Uppgifterna är att:

- Utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin.
- Besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete.
- Följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.
- Utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram.
- Upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur.
- Samverka med länets kommuner, länsstyrelsen och övriga berörda statliga myndigheter samt med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.

2015-11-03

Utöver de formella uppgifter som listas ovan gäller att det organ som har utvecklingsansvaret blir tillfrågat i olika sammanhang och för länets talan. Landstinget får därmed ökade förväntningar på engagemang och initiativ för regionens utveckling. En överföring av ansvaret för länsplanen skulle ge landstinget en permanent samlande roll i infrastrukturplaneringen, som är en mycket stor fråga för vår region och ett av de främsta och mest ursprungliga områdena för regionplaneringen.

Sammanfattning av motiv för att bilda region

Motiv och utgångspunkter för en regionbildning i Stockholms län finns redovisade i det bifogade förslaget till skrivelse till regeringen. Här följer en sammanfattning av motiven:

Visionen enligt den regionala utvecklingsplanen är att Stockholmsregionen ska bli Europas mest attraktiva storstadsregion. För att visionen ska bli verklighet krävs ett kraftfullt regionalt utvecklingsarbete på områden som utbildning, transporter, bostäder, innovationer, mångfald och mycket annat. I utvecklingsarbetet bidrar en mängd olika aktörer, bland vilka länets kommuner tillhör de allra viktigaste.

Frågan om regionbildning handlar om hur den regionala politiska nivån bör vara organiserad för att bäst bidra till regionens utveckling. I den komplexa storstadsmiljön med ett stort antal aktörer, komplicerade genomförande-processer och breda kontaktytor med inte minst den statliga nivån behövs verkligen en erkänd, stark och välfungerande regional företrädare. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) lyfte i sin Stockholmsstudie fram den regionala organisationen som avgörande för fortsatt internationell konkurrenskraft och att det är en av regionens allvarligaste svagheter och utmaningar.

En fördel med att överföra det regionala utvecklingsansvaret till länets direktvalda organ landstinget är att utvecklingsansvaret läggs på ett politiskt organ som är direkt valt av regionens invånare. Regionen skulle ha stark legitimitet för att ta initiativ, samla regionens aktörer, uttala sig för regionens räkning och företräda regionen i överläggningar med staten och andra aktörer.

Stockholms län har en speciell funktion som huvudstadsregion, men också genom sin historia med ett särskilt regelverk för regionalt beslutsfattande. Uppdelningen, med regionalt landstingsansvar för regionplanering och statligt länsstyrelseansvar för regional utveckling är inte lättförståelig för länets aktörer och gör det inte tydligt var ansvaret ligger för att ta initiativ

2015-11-03

till genomförande. En fördel med en regionbildning är därför att denna uppdelning försvinner.

En sådan förändring skulle också bidra till att Sverige får en mer enhetlig regional organisation, eftersom de flesta övriga län redan har bildat, eller ansöker om att bilda regioner.

Den fortsatta processen

Bildandet av en region innehåller två delprocesser. I ett första steg fattar landstingsfullmäktige beslut och landstingets ansökan till regeringen förbereds. I ett andra steg genomförs – under förutsättning att riksdagen fattar beslut om detta – regionbildningen. Landstingets förberedelser för genomförande bör starta i samband med att ansökan lämnas in.

En förutsättning för att ge ett landsting ansvar för regionala utvecklingsfrågor är att initiativet till förändring vilar på ett lokalt och regionalt initiativ. Det är därför en självklarhet och även ett krav från regeringen att kommunerna bereds tillfälle att yttra sig innan landstingsfullmäktige beslutar om att ansöka om att bilda region. Det finns däremot inte krav på att ansökan får stöd från samtliga kommuner.

När ansökan kommit in till regeringen utarbetas en departementsskrivelse som sänds på remiss. Därefter skrivs en proposition som utskottsbehandlas. Ett riksdagsbeslut behöver fattas före sommaren 2017 för att Region Stockholm ska kunna bildas den 1 januari 2018.

En aktiv dialog behövs under hela perioden om förväntningar på regionen och vad som krävs för att regionen ska uppfylla dessa. Dialogen behöver ske såväl inom och mellan partierna som mellan olika offentliga och andra aktörer i regionen. Den kan med fördel samordnas med det samrådsarbete kring en ny regional utvecklingsplan (RUF5) som kommer att äga rum under den nu pågående mandatperioden.

STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING
Landstingsstyrelsen

Torbjörn Rosdahl
Finanslandstingsråd